AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
ZİRAAT FAKÜLTESİ

BATI AKDENİZ BÖLGESİ
I. TARIM KONGRESİ

4 - 6 Kasım 1992

ANTALYA

CamScanner ile tarandı

BATI AKDENİZ BÖLGESİ HAYVANCILIĞI

Prof.Dr.Salim MUTAF — Yrd.Doç.Dr.Ragıp TIĞLI
Yrd.Doç.Dr.Selahattin KUMLU — Dr. M.Şükrü YARGICI
Ar.Gör. Fehmi GÜREL — Ar.Gör. Mustafa ERTÜRK
Ar.Gör. Soner BALCIOĞLU — Ar.Gör. Yakup EFENDİ
Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Zootekni Bölümü

1. Giriş

Ülke genelinde tarımsal verimliliğin arttırılması ve tarımdan elde edilen gelirin en üst düzeye ulaştırılması tarımsal işletmelerde bitkisel ve hayvansal üretimin birbirini bütünleyecek şekilde yürütülmesiyle yakından ilişkilidir. Bitkisel ve hayvansal üretim arasında dengesizliğin bulunması halinde işletme gelirleri olumsuz yönde etkilenmektedir (Erkuş ve ark., 1986). Bu nedenle, örneğin hayvansal üretimin öncelikli olduğu işletmelerde elde edilen gübrenin bitkisel üretimde değerlendirilmesi; bahçe bitkileri üretiminin öncelikli olduğu bir işletmede ürün artıklarının hayvansal üretimde kullanılması gerekmektedir.

Ülke genelinde olduğu gibi, Batı Akdeniz Bölgesi'nde de hayvansal ve bitkisel üretim arasında sağlıklı bir denge yoktur.Gelişmiş bir çok ülkede tarımsal üretimde %50'nin üzerinde paya sahip olan hayvansal üretimin ülkemizdeki payı %30 (Anonymous, 1991), Antalya'daki payı ise %19 dolaylarındadır (Anonymous, 1990).

Bölge hayvancılığına yön verme çalışmalarını ülke hayvancılığından bağımsız olarak ele almak mümkün değildir. Bununla birlikte, bu çalışmalarda Bölge hayvancılığının kendine özgü bazı önemli özelliklerini dikkate almak gerekli ve yararlıdır.

Bu bildiride, Bölge hayvancılığında yetiştirme, yem kaynakları, hayvan besleme ve barındırma sorunları tartışılmış ve sorunların çözümlerine katkıda bulunmak amacıyla yapılan ve yapılması planlanan çalışmalar tanıtılmıştır.

2. Hayvan Yetiştirme

Sığır yetiştirme

Sığır yetiştiriciliğinin tarımsal (dolayısıyla hayvansal) üretimdeki payı, tarımın entansifleşmesine bağlı olarak yükselmek-

CamScanner ile tarandı

tedir. Gelişmiş ülkelerin tümünde sığır yetiştiriciliğinin toplam tarımsal üretimdeki payı %20'nin üzerindedir. Örneğin AT ülkelerinden Almanya'da toplam tarımsal üretimin %43'ü, Fransa'da %30'u, İtalya'da %21'i sığır yetiştiriciliğinden kaynaklanmaktadır (Anonymous, 1990). Bu oran, daha ekstansif koşullara sahip olan Akdeniz ülkelerinden İspanya'da %15 Yunanistan'da ise %13 dolayındadır. Burada altı çizilmesi gereken nokta, bitkisel üretimin entansifleştiği bölgelerde sığır yetiştiriciliğinin büyük önem kazandığıdır.

Bitkisel üretimin hızla entansifleştiği Antalya'da da benzer bir gelişme yaşanmaktadır. Son yıllarda süt verimi yerli ırklara ve ithal edilen diğer kültür ırklarına kıyasla daha yüksek olan Siyah Alaca ırkı sığırlar hızla yayılmaktadır. Dolayısıyla sığır üretiminden elde edilen üretim ve gelirler de hızla büyümektedir.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı (TKB) verilerine göre 1988 yılında Bölge'de 384.000 baş sığır mevcuttur. Ortalama sürü büyüklüğü 5 baş olarak kabul edilirse, Bölge'de 75.000 ailenin sığır yetiştirdiği ve buradan gelir elde ettiği ortaya çıkmaktadır.

Bölge'de sığırcılığın önemli bir yer tutmasına karşın geliştirilmesi üzerine yapılan çalışmalar son derece sınırlıdır. Bu alanda çalışma yürüten kuruluşlar Ak.Ü. Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümü ile TKB İl Müdürlükleridir. 1992 yılına kadar Bölge'de mevcut damızlıkçı niteliklere sahip tek işletme olan Boztepe Tarım İşletmesi "Sığırcılık zarar ediyor" gerekçesiyle sürüyü dağıtmıştır. Tamamiyle hatalı yönetim veya yanlış bilgilere dayandırılabilecek bu gerekçenin kabul edilmesi olanak dışıdır. Kuruluş amacı damızlık sığır yetiştirmek ve örnek işletme olmak olan eski adıyla "Boztepe İnekhanesi"nin mevcut kapasitesinin dağıtılması büyük bir hatadır. Oysa bu işletmenin etkinliğini arttırmak amacıyla işbirliği kurulmuş; bilgi işlem olanakları sunulmuş; İşletme'de yıllardır tutulan ve değerlendirilmeyen veriler kullanılarak damızlık tahminleri ve gerçek verim kabiliyetleri hesaplanmış, dolayısıyla sürüde objektif seleksiyon olanakları yaratılmıştır (Kumlu, 1992).

Boztepe Tarım İşletmesi'nde kurulan sistemin Antalya Merkez İlçe süt sığırı işletmelerini kapsayacak biçimde genişletilmesi için çalışmalar sürdürülmektedir. Sonuçta,ıslah çalışmalarına aktif olarak katılan, hatta bu çalışmaları yönlendiren yetiştirici kuruluşlarının kurulması; yetiştiricilerin etkinliğinin arttırılması oranında devlet kuruluşlarına düşen yükün azaltılması hedeflenmiş-

CamScanner ile tarandı

tir. Bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesi, TKB Antalya, Burdur ve Isparta İl Müdürlüğü ile kurulacak işbirliğine bağlı olacaktır.

Bölge'de yapılacak ıslah çalışmalarında süt veriminden çok et verimine önem verilmesi gerekmektedir. Bölge'de süt üretimi bakımından bir açık bulunmamaktadır. Oysa et üretimi oldukça düşüktür. Nitekim Antalya İl Müdürlüğü 1990 kayıtlarına göre, Antalya'da kişi başına kırmızı et üretimi 9 kg/yıl dolayındadır. Bu nedenle, ıslah programlarında et verimine ağırlık verilmeli ve Mutaf ve ark. (1990)'da önerildiği üzere besi merkezleri kurularak nitelik ve nicelik bakımından et üretiminin arttırılmasına çalışılmalıdır.

Keçi ve koyun yetiştirme

Keçi, Bölge'nin topoğrafik yapısı ve vejatasyonu gereği Bölge'de yetiştirilen hayvan türleri arasında hakim olan türdür.TKB 1988 yılı verilerine göre Ülke kıl keçi varlığının %13'ü, tiftik keçinin ise yaklaşık %1'i Bölge'de yetiştirilmektedir. Bölge kıl keçi varlığında Antalya'nın payı %60 (858 383 baş) dolayındadır. Tiftik keçisi ise Isparta'da yetiştirilmektedir. Kıl keçi ve tiftik keçisi dışında, Antalya kıyı kesiminde az sayıda Malta, Ak keçi ve melez sütçü keçiler de bulunmaktadır.

Göçer, yarı göçer ve toprağa bağımlılığın söz konusu olduğu keçi yetiştiriciliği, geleneksel olarak orman içi, orman kenarı ve küçük aile işletmelerinde sürdürülmektedir. Yöredeki keçi varlığıyla karşılaştırıldığında elde edilen gelir yüksek değildir. Bu birim başına verimlerin düşüklüğünden kaynaklanmaktadır.

Keçi, bu güne kadar ormana verilen zararın tek sorumlusu olarak gösterilmiştir. Bu, subjektif bir gözlemdir. Bu konuda, önerilen çözümlerin bir kısmının büyük parasal kaynaklar gerektirmesi, bir kısmının da hayvan-çevre ilişkileriyle bağdaşmamasından dolayı, keçiden kaynaklanan orman zararının azaltılmasında etkili olunamamıştır. Keçiden kaynaklanan orman zararının azaltılmasında ilgili kuruluş ve yetiştiricilerle birlikte ortaklaşa çözümlerin aranması önem taşımaktadır.

Yöremizde, özellikle keçi etine verilen fiyatın entansif bir yetiştiriciliğe olanak sağlayacak gibi görünmesine karşın, ekstansif, orta entansif ve entansif yetiştirme koşullarının ekonomikliğinin araştırılması ve bunlara uygun genotiplerin saptanması bir gerekliliktir.

CamScanner ile tarandı

Sonuçta, öncelikle yöremizdeki keçi varlığının mevcut durumunun ortaya konup, yöresel tiplerin olup olmadığı araştırılmalıdır. Bölümümüzde bu konuda bir araştırma planlanmış olup yürürlüğe konmaya çalışılmaktadır. Başlangıçta, küçük aile işletmelerinin örgütlenerek damızlıkçı işletmeler biçimine dönüştürülmesi önemlidir. Hemen çevremizde bulunan Ortadoğu ülkelerinde keçi eti tüketiminin yaygın olduğu ve Türkiye'nin bu ülkelere ihracat yapabileceği unutulmamalıdır.

Genel hayvancılık sorunlarımızdan ayırt edilemeyecek koyunculuğumuzun sorunları yukarıda anılanlarla büyük ölçüde benzerdir. Yöremizde hakim olan ırklar Güney Akkaramanı ve Dağlıç'tır. Daha çok et üretim amaçlı düşünülmesi gereken yöre koyunculuğunda, İngiliz etçi melezlerinin kullanımı olanaklarının araştırılması bir gerekliliktir. Bu konuda kullanma melezlemesi dikkate alınmalı, iki yılda üç kuzulatma ve yılda iki kuzulatma olanakları ve ekonomik olup olmadığı ortaya konmalıdır. Ancak her şeyden önce mevcut durumu belirleyecek çalışmaların yapılması ve çeşitli yetiştirme biçimlerine ekonomik olarak cevap verecek genotiplerin belirlenmesi gereklidir.

Yöremizde bulunan Acıpayam koyunu üzerine yürütülen çalışmaların durdurulması üzücüdür. Yetiştirici bazında ilgi gören bu genotipin son yıllarda hüküm süren kuraklıktan dolaylı veya dolaysız etkilendiğini söylemek mümkündür. Keçiciliğe nazaran daha şanslı konumda bulunan koyunculukta, yetiştiricinin örgütlenmeye teşvik edilmesi, yeterli ve sürekli bir pazar ve fiat oluşturulması üretim deseninin entansifleşmeye yönlendirilmesinde temel şarttır.

Kanatlı hayvan yetiştirme

1960 yılına kadar köy ve aile işletmeciliği şeklinde yapılan tavukçuluk, 1970 li yıllardan itibaren gerek tavukçuluk işletmelerinin sayı ve kapasitesinde gerekse ürünlerin üretiminde baş döndürücü bir hızla gelişme göstermiş ve endüstriyel tavukçuluk haline dönüşmüştür.

Bugün Türkiye'de yaklaşık olarak 6.5 milyar yumurta üretilmekte olup birey başına yumurta tüketimi 5.5-6 kg/yıldır. Fakat bu miktar AT ülkelerinde 14.1 kg/yıl, ABD'de ise 40 kg a kadar yükselmektedir. Tavuk eti üretimimiz 284 bin ton olup, tüketimimiz kişi başına 5.5 kg seviyesinde olmasına karşın AT ülkelerinde bu

CamScanner ile tarandı

miktar 16.3 kg, ABD de ise 31 kg kadardır. Bu değerler dikkate alındığında, gerek yumurta gerekse tavuk eti iç tüketim düzeyimiz diğer ülkelere göre 1/3 seviyesinde olup tüketim düzeyimizin yükseltilmesi için büyük bir potansiyelin var olduğu görülmektedir. Gerçekten tavukçuluğumuz tarıma dayalı sanayimizin en başarılı dallarından birisi olmuş ve resmi olan plan hedeflerini aşarak yumurta üretimini en hızlı artıran ilk ikinci, et üretimini en hızlı arttıran ilk dördüncü ülkeler arasına girmiştir. Bu noktadan hareketle tavukculuğun gelecekteki durumunu bundan sonra tavuk ürünlerine karşı oluşacak talep belirliyecektir. Bu ise, toplumun sosyal-ekonomik durumuyla direk ilgilidir.

Bölge'de tavukçuluk mera, köy ve aile tavukçulığundan endüstiriyel tavukculuğa hızla kaymıştır.Bölge, ülke tavuk miktarının % 2.16 sına sahip olup yumurta üretiminin %3.08 ini karşılamaktadır. Bölge'de 118 adet et ve yumurtacı tavuk işletmesi bulunmaktadır. Bunların kapasiteleri 500-7500 arasında değişmektedir. Fakat ne yazık ki, ıslah çalışması yapan ne bir özel işletme ne de bir resmi kuruluş vardır. İşletmeler yumurta ve civcivlerini diğer işletmelerden temin etmektedirler. Halbuki 10 km'lik sahil şeridi hariç olmak üzere Bölge endüstiriyel tavukçuluk için fevkalade uygundur. Bu amaçla Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümü elemenlarınca Bölge tavukçuluğunun durumunu belirlemek amacıyla projeler hazırlanmış ve çalışmalar başlatılmıştır. Diğer taraftan hibrid yetiştiriciliğinin genotip sorununun çözümünde en büyük katkıyı sağladığı göz önünde tutulduğunda, özel sektörlerin istedikleri genotipleri kesinlikle kendileri elde etmesi ve üretmesi yerli hibrid üzerinde çalışacak işletmelere de devletce destek verilmesi ve özendirilmesi gereklidir. Belki de bu öncülüğü başlangıçta, Ziraat Fakültesinin önderliğinde bir kamu kuruluşu üstlenmeli ve hemen damızlıkcı kuluçkacı işletmelerini kurarak bölgeye etçi ve yumurtacı hibrid civciv dağıtımını sağlayacak seviyeye gelmelidir. Eğer böyle bir imkan bulunacak olursa bölge tavukculuğu mevcut durumunun en az 3-4 misli gelişme imkanı bulacaktır.

Ülkemize 1985 yılında ilk defa Çin Cunhuriyeti'nden Antalya Kepez Su Ürünleri Üretme İstasyonuna getirilen Pekin ördekleri, saf yetiştirme ve zaman zaman kan tazeleme yoluyla çoğaltılarak bir populasyon oluşturulmuştur. Bölgede oluşturulan bu populasyondan Türkiye'nin her bölgesine damızlık verilmektedir. Eti ve yumurtası

CamScanner ile tarandı

için yetiştirilen Pekin ördeklerinin 2.5-3 aylık sürede ortalama 4.0 kg canlı ağırlığa eriştikleri (Tığlı ve ark.,1990) belirlenmiştir. Yaklaşık 150-200 adet/yıl yumurta verimine sahip olan bu ördeklerin Bölge koşullarına adaptasyon ve verim özelliklerini ayrıntılı biçimde ortaya koymak amacıyla çalışmalar sürdürülmektedir.

Arı ve ipekböceği yetiştirme

Bal, arı sütü, polen vb değerli ürünlerinin yanısıra arı yetiştirme, bitkilerin tozlaşmasında oynadığı rolden dolayı büyük önem taşımaktadır. Arıcılığın bir diğer önemli özelliği, arazi gerektirmeden, küçük sermaye ile kısa zamanda önemli düzeyde gelir getirmesidir. Tarımsal arazinin az ve çok pahalı olduğu Antalya İli için bu özelliğin dikkate alınması zorunludur.

Zengin florası ve uygun ekolojisi ile Bölge arıcılık için son derece uygundur. Nitekim kovan sayısı bakımından Akdeniz Bölgesi Ege ve Karadenizden sonra üçüncü sırada yer alırken Bölge içinde Antalya ili 109.412 adet kovan varlığı ile önemli bir merkez konumundadır. Yılın büyük bir bölümünde arıların aktif olarak çalışabilmesi nedeniyle Bölgeye her yıl çok sayıda gezginci arıcı gelmektedir. Bunun bir sonucu olarak, ülkede görülen tüm arı hastalıkları da Bölge'ye taşınmaktadır. Gerek floradan etkin yararlanmayı arttırmak, gerekse gezginci arıcılıkla taşınan arı hastalıklarını önlemek amacıyla gerekli denetlemelerin ve planlamanın yapılması zorunludur.

Yeterli sayıda ve nitelikte ana arı yetiştirilememesi, Bölge'de de arıcılığın başta gelen sorunudur. Yaklaşık 1.5 milyon adet olan ülke damızlık ana arı gereksiniminin yalnızca %5 kadarı denetimli koşullarda üretilebilmektedir. Yılın büyük bir kısmında arıların aktif olarak çalışabildiği Batı Akdeniz Bölgesi damızlık ana arı üretimi için çok elverişlidir. Ülkenin erken ilkbahar ve geç sonbahar ana arı talepleri bu Bölge'den karşılanabilir. Bu nedenle, önce Bölge için uygun genotipleri saptamak, buna bağlı olarak da bir pilot ana arı işletmesi kurmak amacıyla çalışmalar başlatılmıştır. Söz konusu işletmede arı hastalıkları ve bal analizi laboratuvarının kurulması planlanmış ve Bölge arıcılarına her türlü teknik yardım yapılmasına başlanmıştır.

Ülke'de ipekböceği yetiştiriciliğinin yapıldığı önemli merkezlerden birisi de Antalya'dır. Toplam yaş koza üretimimizin

CamScanner ile tarandı

yaklaşık % 5 'ini (91.300 kğ/yıl yaş koza) sağlayan Antalya ili ipekböceği yetiştiriciliği yapılan iller sıralamasında da 6.durumdadır. Son yıllarda uygun pazar koşulları nedeniyle ipek halı üretiminin gelişmesi, dolayısıyla ham ipek gereksiminin sürekli artması ipekböceği yetiştiriciliğinin önemini arttırmıştır. Ancak,koza alım fiyatlarının oldukça düşük olması önemli bir engeldurumundadır.

3. Yem Kaynakları ve Hayvan Besleme

Türkiye'nin diğer Bölgelerinde olduğu gibi, Bölge'de de yem bitkileri ekim alanları yetersiz durumdadır. Nitekim Bölge'de 1987 yılında yem bitkilerine ayrılan alan yalnızca 6.938 ha, yeşil ot üretimi 208.823 ton, kuru ot üretimi ise 30.210 tondur (Anonymous, 1989). Bu kuru ot miktarı ile 550 kg ağırlığındaki, ancak 6-7 bin büyükbaş hayvanın kaba yem ihtiyacının karşılanabileceği, kolayca hesaplanabilir. Bu da, bölgede yem bitkileri üretiminin, nicelik ve nitelik bakımından bir an önce mutlaka arttırılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Her ildeki TKB İl Müdürlüklerinin bildirdiğine göre Antalya'da 4, Burdur'da 4 ve Isparta'da 3 olmak üzere kamu ve özel sektöre ait 11 yem fabrikası 1991 yılı dikkate alındığında, kapasitelerinin çok altında faaliyet göstererek, toplam 114.050 ton kesif yem üretmişlerdir. Bunun nedeni yem ham maddelerinin önemli kısmının Bölge dışından getirilmesidir. Kısmen İzmir, Adana, Ankara ve Trakya gibi oldukça uzak bölgelerden yem ham maddelerinin getirilmesi yem maliyetini arttırdığı gibi, kalitenin sürekliliğini de olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle, Bölge'de ikinci ürün veya münavebeli olarak yem bitkilerine yer verilmesi, yem ham maddelerinin Bölge'den karşılanmasına katkı sağlayacak ve diğer bölgelere olan bağımlılığı azaltacaktır.

Başta turunçgil artıkları olmak üzere meyve işleme kalıntıları ile keçi boynuzu ve fabrikasyon artıkları Bölge'de yararlanılması gereken önemli yem kaynaklarındandır. Özellikle süt sığırcılığı için büyük önem taşıyan silo yemleri yapımına da gerekli önem verilmelidir. Ayrıca, Burdur Şeker Fabrikası'nda işlenen şeker pancarından elde edilen posa, özellikle sığır besisi için değerli bir yem kaynağıdır. Bölge'de kaba yem olarak oldukça fazla kullanılan samanın niteliğini ve yararlanılabilirliğini arttırmak amacı ile geliştirilmiş yöntemlerin kullanılması da kaba yem sorununun

CamScanner ile tarandı

çözümüne katkıda bulunabilecektir.

Bölge sığırcılığında yarı-entansif ve ekstansif yetiştiricilik hakimdir (Mutaf ve ark., 1990). Yukarıda belirtildiği üzere, kaba yem üretiminin yetersiz olması nedeniyle, çoğunlukla dengesiz bir şekilde kesif yeme dayalı besleme yapılmaktadır. Bu işletmelerde, kesif yem genel olarak yem fabrikalarından temin edilmekte, kısmen işletmede üretilen tahıllar da, fabrika yemi ile herhangi bir oran gözetilmeden yem giderini artırıcı şekilde kullanılmaktadır. Kaba yem gereksinimleri ise daha çok saman ve az miktarda da kaliteli olmayan kuru otla karşılanmaktadır. Oysa, hayvanlarda fiziksel doyumun sağlanması ve kesif yemden daha iyi yararlanmanın elde edilebilmesi amacıyla rasyonda, yeterli miktar ve kalitede kaba yemin bulunması hayvan sağlığı ve yüksek verim için bir zorunluluktur. Bölgede bu şekildeki dengesiz ve yetersiz beslemenin önemli döl verimi sorunlarına ve daha az verim elde etmeye neden olacağı bir gerçektir.

Bölgede keçi ağırlıklı olarak yapılan küçük baş hayvan yetiştiriciliği, tamamen ekstansif koşullara dayalıdır ve daha çok tarım işletmeleri dışında şekillenmiştir. Bu bakımdan gerek kaliteli sulu yem ve gerekse kesif yem üretme şansına sahip değildirler. Genelde meraya veya ormanlık alanlara salınan bu hayvanlardan istenen verimlerin gerçekleştirilmesi için hayvanların besin maddeleri gereksinimleri dikkate alınarak, sığırlarda olduğu gibi, kaba ve kesif yemlerin dengeli bir biçimde yer aldığı rasyonların kullanılması gerekmektedir.

Sığır, koyun ve keçi yetiştiriciliğinde besleme açısından karşılaşılan sorunlar yumurta tavukçuluğu veya broiler yetiştiriciliğinde önemli boyutlarda bulunmamaktadır.Tavukçulukta kullanılan yemler genellikle yem fabrikalarından alınmakta ve üretim daha entansif şartlarda yapılmaktadır. Ancak, fabrika yemlerinin normlara uygun olup olmadığı konusunda zaman zaman gündeme gelen soruların çözülmesi, yetiştiricinin korunması ve haksız rekabetin önlenmesi bakımından zorunludur.

4. Barındırma

Modern hayvancılık işletmelerinde ilk yatırım giderlerinin önemli bir kısmını barınak yapım giderleri oluşturmaktadır. Hayvanların sağlıklarını ve verim düzeylerini etkileyen barınak içi

CamScanner ile tarandı

iklimsel ve yapısal çevre de büyük ölçüde binanın şekline, boyutlarına ve yönüne bağlıdır.

Barınakların projelendirilmesinde bölgenin iklimsel verileri, işletmenin ekonomik koşulları, sürü varlığı, yetiştirme yönü ve amacı, sürü akım planı üzerinde durulması gereken en önemli ölçütlerdir. Bu ölçütlere göre planlanan barınaklardan beklenen yararın gerçekleştirilebilmesi için de binalar optimal çevreyi ve etkin kullanılmayı sağlamalı, iş gücü kullanımı ise en düşük düzeylerde olmalıdır. Ayrıca barınakların en düşük maliyetle yapılması ve bina boyutlarının da değişik amaçlarla kullanıma uygun olması gereklidir.

Bölge'de hakim olan yarı-entansif sığırcılık işletmelerinde genel olarak iklim koşulları veya hayvanın yaşayabileceği sağlıklı ortam dikkate alınmadan evin bir köşesinde veya alt katında kurulmuş ahırlar bulunmaktadır. Genel olarak pencerelerin küçük olması nedeniyle ahır içi karanlık, havalandırma bacaları olmadığından ve pencere ile kapıların da çoğunlukla örtülü olmasından dolayı havasız ve nem oranına yüksektir. Bu koşullarda hayvanın gerçek verim düzeyine ulaşması mümkün değildir. Bu sorun, yazları çok sıcak ve nemli olan Antalya İli güney kısımlarında da daha da belirgindir.

Son yıllarda projeli olarak yapılan ve Kaynak Kullanımı ve Destekleme Fonundan desteklenen ahırların yapımında, çoğunlukla bu konuda yeterli bilgi toplanmadığı, ön çalışmaların yapılmadığı, ve özellikle hayvan çevre ilişkilerine gereken önem verilmediği için istenilen amaca ulaşılamamaktadır. Bölge'de yaygın olan kapalı barınaklar yerine açık veya yarı-açık barınakların yaygınlaştırılması ile ilk yatırım giderleri azalacak ve hayvanlara daha uygun iklimsel koşullar sağlanabilecektir.

Ekstansif olarak yapılan keçi ve koyunculukta da hayvanlar, uygun olmayan çok elverişsiz koşullarda barındırılmaktadır. Bunlarda da havalandırma, nem, ışık vb sorunlar oldukça önemli boyutlardadır. Bölge'deki kümesler ise çoğunlukla açık perdeli sistemlerden oluşmaktadır ve boyutlandırmalar yeterli değildir.

Hayvan barınaklarında, iklimsel çevre denetim yöntemlerinden biri olan doğal havalandırma da dikkate alınarak barınakların boyutlandırılması gerekmektedir. Havalandırma ile, barınak içindeki nem ve sıcak havalardaki fazla sıcaklık dışarıya atılmakta, aynı

CamScanner ile tarandı

zamanda hayvanlara taze hava sağlanmaktadır. Araştırma sonuçlarına dayanılarak, bölgemizdeki hayvan barınaklarında doğal havalandırmanın etkenliğini artırma için gerekli yapısal boyutlandırmalar şu şekilde özetlenebilir: Binalardaki genişlik 12 m'nin üzerine çıkmamalı, mahyada sürekli ve yeterli havalandırma boşluğu sağlanmalı ve mahya yüksekliği 4-5 m'nin altında olmamalıdır. Yan duvarlardaki havalandırma boşlukları uzun yan duvar alanlarının % 50-60'ı dolayında olmalı ve çatı eğimi 20°'nin altına düşürülmemelidir. Duvarlarda radyasyonla olan ısı artışını düşük düzeylerde tutabilmek için, saçak uzunluğu 0.7-0.8 m'nin altında olmamalı ve etkin hava çıkış boşluğu ile hava giriş boşluğu arasındaki oran da en az 1/2 ya da 1/3 olmalıdır.

Kaynaklar

ANONYMOUS, 1989. Tarımsal Yapı ve Üretim. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara

ANONYMOUS, 1990. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Antalya İl Müdürlüğü ve Bağlı Kuruluşları 1990 Çalışma Raporu. Antalya

ANONYMOUS, 1991. The Agricultural Situation in the Communuty. 1990 Report. Brussels.Luxembourg

ERKUŞ., A., KIRAL.,T., ERAKTAN,S., ERDEN.,F., 1986. Tarımsal işletme organizasyonu. Güneydoğu Anadolu Projesi Tarımsal Kalkınma Simpozyumu.Ankara Ü. Basımevi, Ankara

KUMLU, S., 1992. Boztepe Tarım İşletmesi Siyah Alaca sığırlarında süt verimi üzerinde araştırmalar. A.Ü. Ziraat Fak. Dergisi (Basımda).

MUTAF, S., 1988. Doğal havalandırmanın kümeslerdeki psikrometrik sonuçlara etkisi ve etkenliğini artırma olanakları. A.Ü. Ziraat Fak. Dergisi. 1 (1).

MUTAF, S., 1988. Hayvan barınaklarında doğal havalandırma ve hesaplama yöntemi. A.Ü. Ziraat Fak. Dergisi. 1 (2).

MUTAF, S., S. KUMLU, M.Ş. YARGICI, R. TIĞLI ve F. TEPE, 1990. Batı Akdeniz Bölgesi hayvancılığı, sorunları ve geliştirme önerileri. Milli Prodüktivite Yayınları: 443, 226-234

TIĞLI,R., MUTAF,S., KELTEN,S., 1990. Pekin ördeklerinde canlı ağırlık artışları. A.Ü. Ziraat Fak. Dergisi. 3 (1), (Basımda).

CamScanner ile tarandı